

Sociale steun

Hoe stimuleren we het beroep op het eigen netwerk?

Via deze factsheet informeren wij, het Onderzoekcentrum Drechtsteden, u in hoeverre de bewoners van Dordrecht, indien nodig, kunnen en willen terug vallen op hun sociale netwerk. Steeds vaker spreekt de gemeente bewoners aan op hun 'eigen kracht'. Enerzijds vanuit de noodzaak door (aankomende) bezuinigingen en anderzijds vanuit de overtuiging dat hulp dichtbij de beste hulp is. Is de Dordtenaar hier wel op voorbereid? Met andere woorden: hebben Dordtenaren een netwerk waar zij op terug kunnen vallen? En zo ja, zouden zij hulp vragen aan hun netwerk wanneer dat nodig is?

Inhoud:

1. Conclusies
2. Kracht van het netwerk
3. Belemmeringen bij vragen om hulp
4. Bereidheid om hulp te bieden

1 Conclusies

De grote meerderheid van de Dordtenaren kan, indien nodig, voor ondersteuning terugvallen op naasten en bekenden. Een klein aandeel bewoners kan dat niet. Het aandeel ligt rond de 6% à 7%. Dit komt neer op ruim 5000 tot 6000 Dordtenaren.¹ Hulp vanuit het netwerk bij boodschappen doen is gemiddeld het makkelijkst te organiseren en hulp bij persoonlijke verzorging het moeilijkst. Wanneer we kijken naar de mensen die voor hulp niet kunnen terugvallen op hun omgeving, dan zijn dat meestal mensen zonder partner en mensen ouder dan 65 jaar. Deze mensen hebben dus minder eigen kracht/kracht vanuit hun netwerk.

Bewoners ervaren belemmeringen bij het hulp vragen, ongeacht aan wie. Logischerwijs geldt wel: hoe groter de emotionele afstand, hoe meer belemmeringen. De grootste belemmeringen zijn dat mensen niet afhankelijk willen zijn van hun bekenden/naasten en dat ze niemand tot last willen zijn (vraagverlegenheid). Om het beroep op het eigen netwerk te stimuleren, moet hier dus iets aan gedaan worden. Hier zijn professionals al mee bezig. Netwerkbijeenkomsten rond een cliënt zijn hier een goed voorbeeld van. Bij familie en vrienden speelt de fysieke afstand ook een rol en bij vrienden en burens heeft men het gevoel iets terug te moeten doen (wederkerigheid). Burens worden vooral niet om hulp gevraagd omdat er geen goed contact is.

Het liefst ontvangen Dordtenaren hulp van de eigen partner of familie. Dit geldt voor alle soorten hulp. Vrienden en burens kunnen (ook) ingezet worden voor de wat minder tijdrovende en praktische klussen. Wanneer het voor langere tijd is, zien we een verschuiving naar de voorkeur voor hulp van professionals. Dit geldt vooral voor hulp bij persoonlijke verzorging, hulp in het huishouden en klussen.

Toch liggen er meer kansen om de hulp te organiseren binnen het netwerk. De bereidheid van mensen om naasten en bekenden te helpen is groter dan de verwachting dat anderen hen, indien nodig, willen helpen. Dit blijkt bij vergelijking van tabel 1 en figuur 6. De samenleving kan en wil dus zeker het een en ander opvangen. Meer dan gedacht vanuit het perspectief van de hulpvrager. Daarbij moeten we natuurlijk wel de kritische noot plaatsen dat er ruimte moet zijn om te zorgen voor je naasten en bekenden. *De wil* om iemand te ondersteunen in je omgeving en *de tijd* ervoor hebben (naast het eigen werk en privéleven), zijn twee verschillende dingen. Daarbij rijst ook de vraag of er in de toekomst voldoende vrijwilligers zijn. Als men binnen het eigen gezin of binnen de familie taken op zich moet nemen dan zal men minder tijd hebben om vrijwilligerswerk te doen.

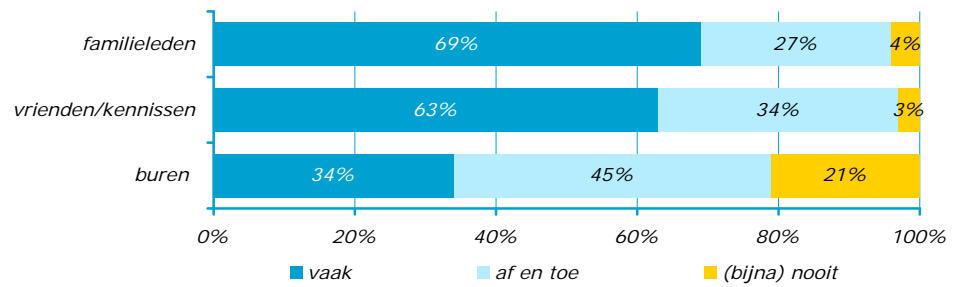
2 Kracht van het netwerk

Mensen om je heen: voor bijna alle Dordtenaren een vanzelfsprekendheid. Nagenoeg alle Dordtenaren hebben op regelmatige basis contact met naasten/bekenden (figuur 1). Slechts 1% heeft dit helemaal niet.

Het onderzoek heeft meegelopen in het omnibus in het najaar van 2012. Hierbij zijn 1501 inwoners van Dordrecht benaderd en hebben 550 respondenten gereageerd. Dit heeft geresulteerd in een respons van 37%. De respons is herwogen naar leeftijd en naar wijk.

¹ Uitgaande van 88.693 Dordtenaren die 18 jaar of ouder zijn en zelfstandig wonend zijn.

Figuur 1 Hoe vaak hebben burgers contact met...?

We hebben Dordtenaren gevraagd of zij op hun netwerk (partner, familie, vrienden, buren) kunnen terugvallen indien zij hulp nodig zouden hebben bij: schoonmaken, eten koken, boodschappen doen, persoonlijke verzorging, een bezoek brengen/een uitstapje maken, administratie en/of hulp in en om huis. We zien in tabel 1 dat de meeste mensen terug kunnen vallen op hun partner. Bijna de helft kan terugvallen op familie. Voor persoonlijke verzorging ligt dit aandeel wat lager. Op buren kunnen de meeste mensen niet terugvallen, vooral niet voor de wat intensievere taken.

Tabel 1 Op wie kunnen Dordtenaren terugvallen?

	partner	familie	vrienden/kennissen	buren
schoonmaken	65	49	27	9
eten koken	68	46	28	9
boodschappen doen	66	47	32	18
persoonlijke verzorging	67	37	14	2
een bezoek of uitstapje	65	53	45	10
administratie	66	45	18	4
klussen in het om het huis	58	54	44	19

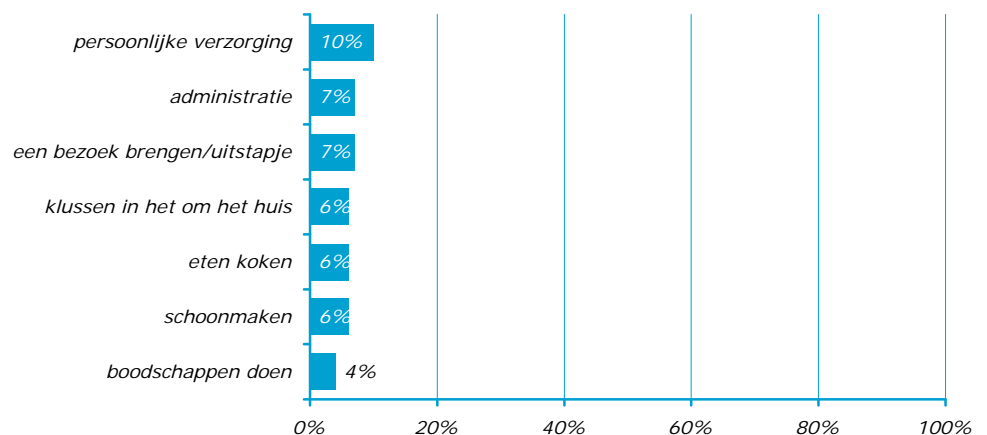
Verschillen bij soort hulp

Voor persoonlijke verzorging is men meer dan bij de andere vormen van hulp aangewezen op de partner. Voor uitstapjes en klussen geldt juist dat men meer bij familie en vrienden terecht kan. Dat zijn dan ook taken die niet te dichtbij komen en die een kortdurend en niet zo'n intensief karakter hebben. Hulp van buren wordt het minst ingezet. Indien dit wel het geval is, dan is het voor de meer praktische, kortdurende taken zoals boodschappen doen en klussen in het om het huis.

Sterk/zwak netwerk

In figuur 2 zien we dat gemiddeld 6% à 7% niet kan terugvallen op het eigen netwerk als dat nodig is. Het zijn voornamelijk Dordtenaren zonder partner en ouderen boven de 65 jaar. De laatste groep heeft vaker hulp nodig maar beschikt ook over een ouder netwerk dat ook vaker hulp nodig heeft en dus moeilijker een ander kan ondersteunen. Logischerwijs hebben mensen met een partner en mensen onder de 65 gemiddeld een sterker netwerk.

Figuur 2 Hoeveel Dordtenaren kunnen op niemand terugvallen?

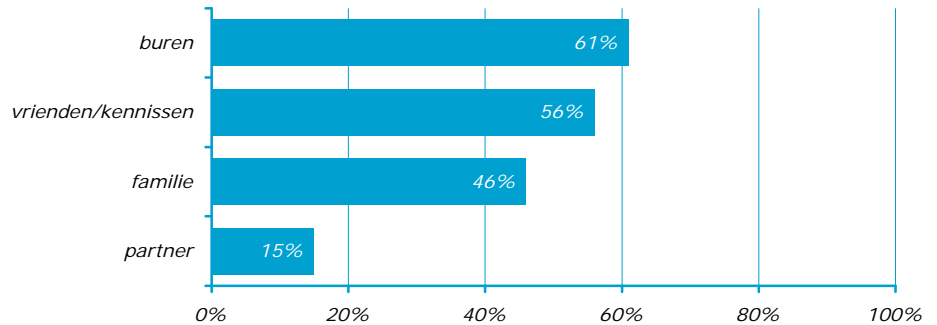

6% à 7% van de Dordtenaren kan niet terugvallen op het eigen netwerk als dat nodig is.

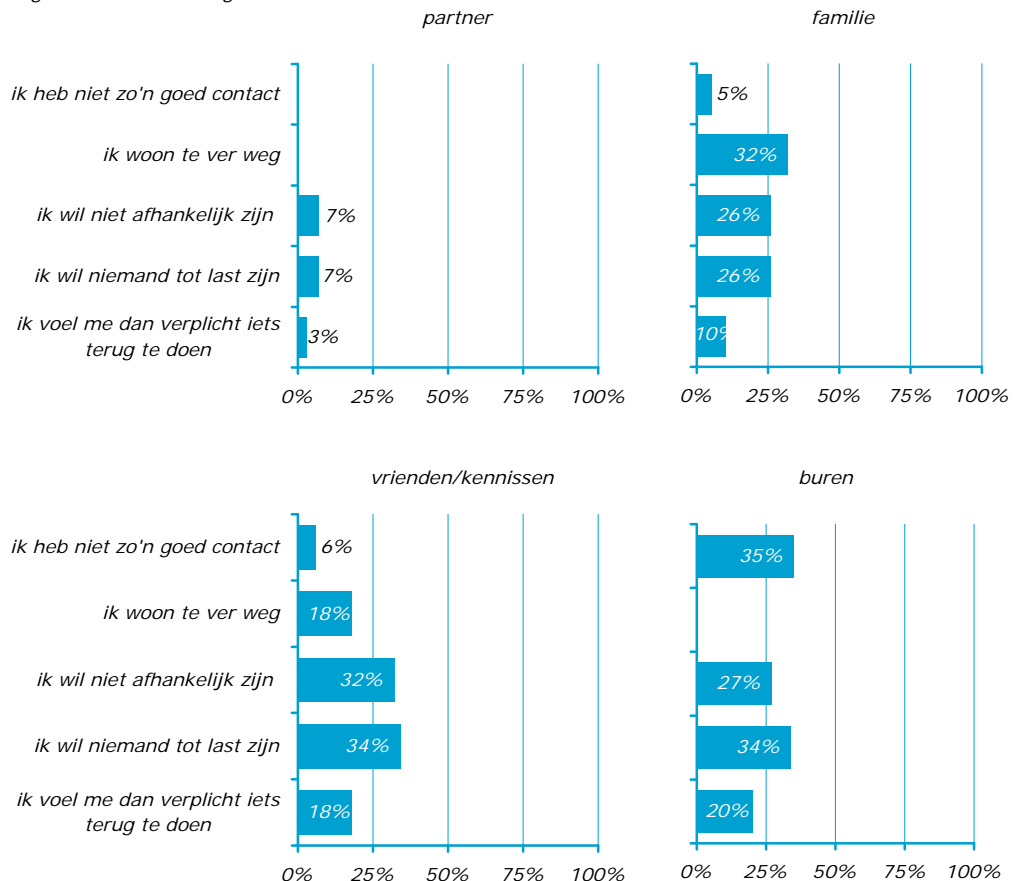
3 Belemmeringen bij vragen om hulp

Dordtenaren ervaren vooral belemmeringen om hulp te vragen bij buren, vrienden en kennissen (figuur 3). Echter, ook bij familie ervaart de helft belemmeringen. De meest genoemde redenen zijn: niemand tot last willen zijn en niet afhankelijk willen zijn van anderen. Dit geldt voor alle groepen behalve voor de partner. Bij buren speelt nog een andere belangrijke belemmering, namelijk een slecht contact. Het soort contact is dus deels bepalend voor het soort belemmering (figuur 4).

Figuur 3 Aandeel bewoners dat een belemmering ervaart bij...

Figuur 4 Belemmeringen

Dordtenaren willen het liefste hulp ontvangen van hun partner of familie. De praktische klussen mogen ook door vrienden, kennissen en buren worden opgepakt. Maar voor persoonlijke verzorging en schoonmaken wil men liever terugvallen op een professional

Hulp ontvangen: eigen netwerk, professionals of vrijwilligers?

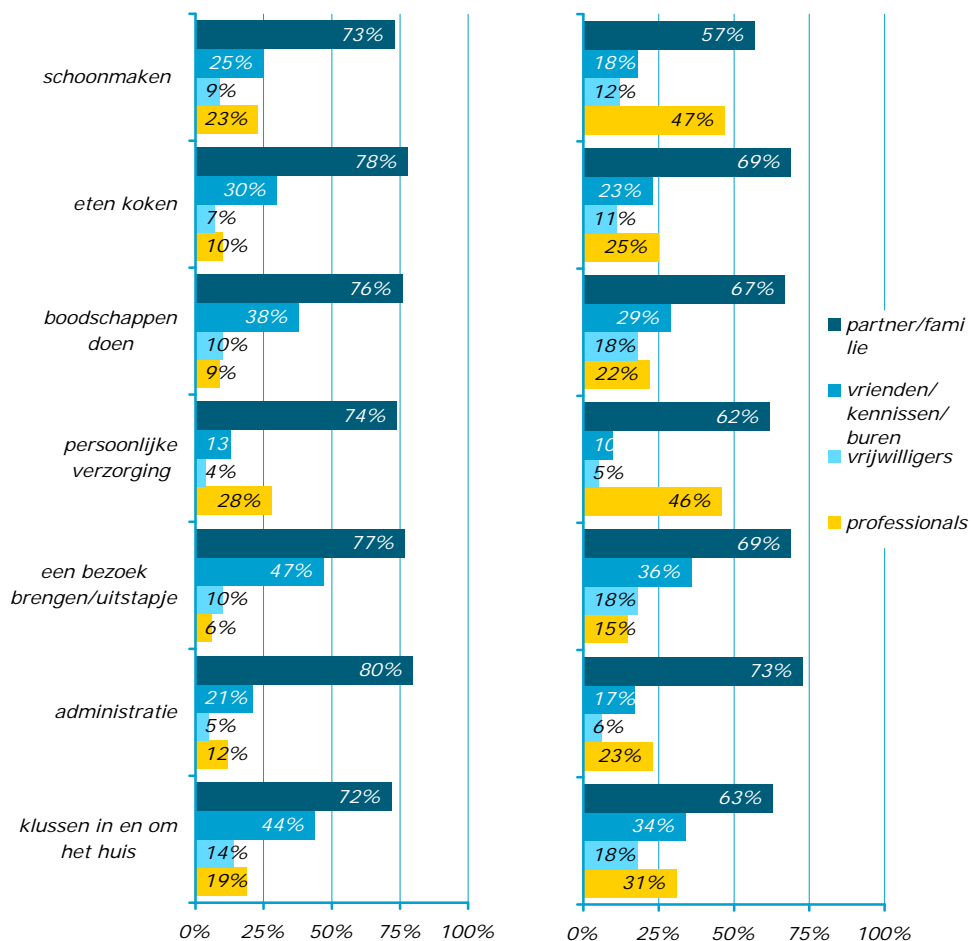
Het liefste willen bewoners hulp ontvangen van hun partner of familie. Gemiddeld geeft ruim drie kwart dit aan voor alle taken. Vrienden, kennissen en buren zouden, indien nodig, worden ingezet voor de meer praktische en incidentele klussen zoals meegaan met een uitstapje en klussen in en om het huis. Een minderheid zou op vrijwilligers willen terugvallen; dan kiezen toch meer mensen voor professionele hulp. Dordtenaren zonder partner geven vaker aan terug te willen vallen op professionals voor bijvoorbeeld persoonlijke verzorging.

Wanneer de hulp voor een langere tijd nodig is, zien we dat de keuze voor de gever van de hulp verandert (figuur 5). Veel bewoners doen wel nog steeds een beroep op hun partner, maar we zien een grote verschuiving naar professionele hulp. Vooral bij

persoonlijke verzorging, schoonmaken en klussen wil men een beroep doen op professionals. Voor vrijwilligers zien we een lichte toename bij boodschappen doen en het begeleiden bij een bezoek of uitstapje.

Figuur 5 Van wie willen burgers hulp ontvangen voor korte en voor lange tijd voor...?
voor korte duur voor lange duur

4 Bereidheid om hulp te bieden

Aan wie zouden burgers zelf hulp bieden wanneer dat nodig is? Uiteraard zijn veel burgers (ruim drie kwart) bereid om hun partner of kind te helpen, kortdurend en langdurend². Als het voor korte tijd is dan wil 65% ook familie helpen. Het aandeel dat bereid is om familie voor lange tijd te helpen is kleiner. Met uitzondering van het helpen bij de administratie, dat aandeel neemt juist met tien procentpunt toe. Hetzelfde effect zien we voor vrienden/ kennissen en burens (figuur 6).

Zowel bij hulp vragen als bij hulp bieden blijkt dat de duur van de hulp invloed heeft op het arrangement. Voor korte tijd is de hulp meestal goed in het netwerk te organiseren. Wanneer de hulp langer nodig is wordt dit lastiger en is het nodig om naast hulp uit de eigen kring ook hulp van professionals of vrijwilligers in te roepen.

Belemmeringen

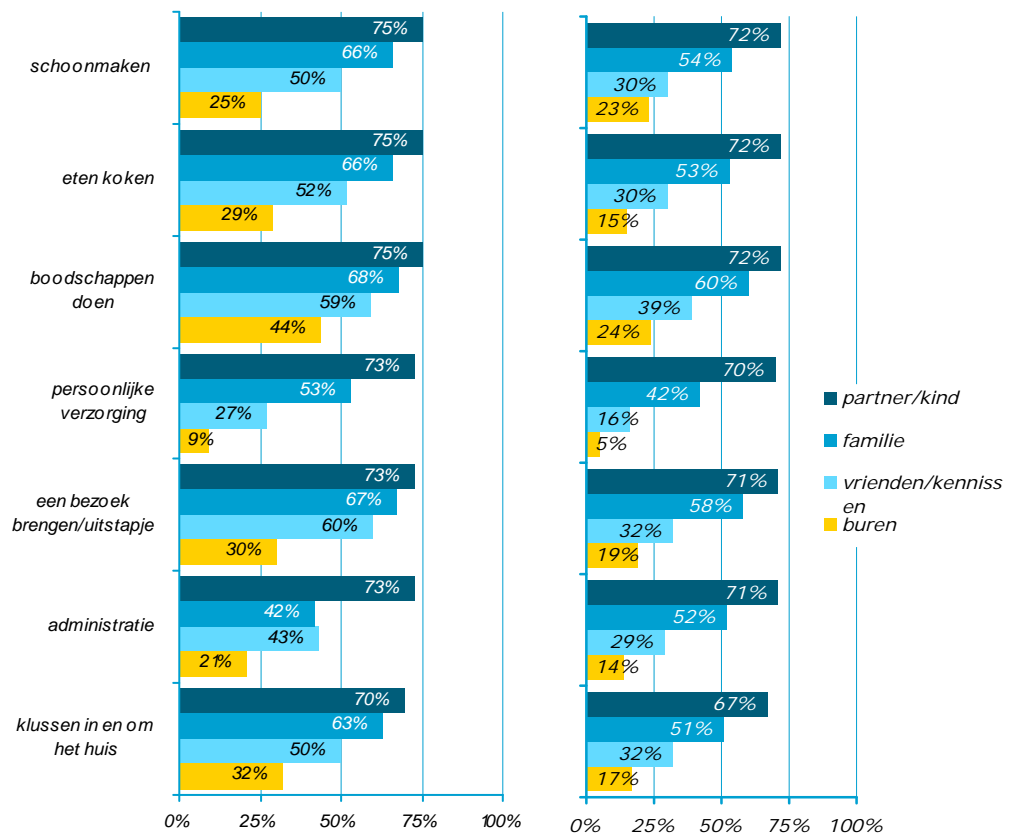
Voor belemmeringen om hulp te bieden zien we dezelfde verdeling als in figuur 4 (belemmeringen bij hulp vragen). Het gaat vooral om de relatie met de persoon die hulp nodig heeft. Staat deze dichtbij dan spelen er weinig tot geen belemmeringen. Wordt de emotionele afstand groter dan gaan er steeds meer belemmeringen spelen.

² Als we controleren voor degenen die samenwonen met partner en/of kinderen dan stijgt het aandeel dat bereid is hulp te bieden aan partner/kind naar gemiddeld 85%. Tussen kort- en langdurige hulp zien we kleine verschillen. Het aandeel dat bereid is voor lange tijd hulp op zich te nemen is iets lager dan bij kortdurende hulp. Dit is vergelijkbaar met de verschillen in figuur 6.

Staat de hulpvrager dichtbij de
hulpbieder dan spelen er weinig
tot geen belemmeringen. Wordt
de emotionele afstand groter
dan gaan er steeds meer
belemmeringen spelen.

Figuur 6 Voor wie willen burgers, indien nodig, voor korte of lange tijd taken op zich nemen?
voor korte duur voor lange duur

Als we naast figuur 6 ook naar tabel 1 kijken dan zien we dat mensen meer bereid zijn om hulp te bieden aan anderen dan dat ze het zelf verwachten te krijgen vanuit hun netwerk (als het nodig is). Hieruit kunnen we concluderen dat de bereidheid om hulp te bieden groter is dan de verwachting om hulp te krijgen. Er liggen dus kansen. De samenleving lijkt dus het een en ander op te kunnen vangen.

Tot slot hebben we bewoners enkele stellingen voorgelegd over **de eigen verantwoordelijkheid**. Daaruit valt op dat:

- nagenoeg iedereen eerst kijkt wat hij/zij zelf kan voordat hij/zij hulp inschakelen;
- slechts de helft kijkt wat hun sociale netwerk voor hen kan doen;
- een groot aandeel het prima vindt om van vrijwilligers hulp te ontvangen, terwijl we eerder hebben gezien dat dit niet de eerste of tweede keus is van veel bewoners.

Het lijkt dat bewoners zich verantwoordelijk voelen om hulp zelf te organiseren. Toch heeft de helft niet direct de intentie om hulp te vragen aan het eigen sociale netwerk. Ondanks dat acht op de tien bewoners zich verantwoordelijk voelen voor hulp of ondersteuning **bij huishoudelijke taken**, geeft 55% van de burgers aan de hulp en ondersteuning niet zelf te willen inkopen. Zij vinden dus niet dat ze de lasten moeten dragen. Dus nog lang niet alle burgers voelen zichzelf financieel verantwoordelijk.

drs. J.H. van Laarhoven
drs. D.M. Verkade
februari 2013

Postbus 619
3300 AP Dordrecht
(078) 770 39 05

ocd@drechtsteden.nl
www.onderzoekcentrumdrechtsteden.nl